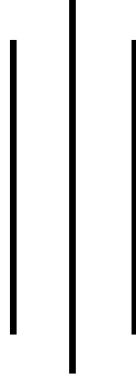
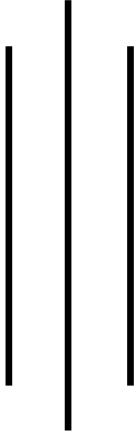

सुन्दरबजार नगरपालिकाको नगर सभाको १४ औं अधिवेशनमा
उप प्रमुख श्री भवानी के.सी. द्वारा प्रस्तुत गर्नु भएको

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को
बजेट बक्तव्य

सुन्दरबजार नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
सुन्दरबजार, लमजुङ
गण्डकी प्रदेश, नेपाल ।

नगरसभाका आदरणीय अध्यक्षज्यू,

नगरसभाका सदस्यज्यूहरु,

१. नेपालको संविधान २०७२ ले गरेको व्यवस्था बमोजिम स्थानीय सरकार संचालनको हालसम्मको महत्वपूर्ण अनुभवलाई समेत समाहित गरी सुन्दरबजार नगरपालिकाको नगर सभाको १४ औं अधिवेशनका लागि बजेट घोषणा गर्न पाउँदा मलाई अत्यन्त खुसी लागेको छ। यो गौरवपूर्ण अवसरमा राष्ट्र तथा राज्य निर्माणका लागि भएको जनआन्दोलन लगायतका संघर्षहरुमा आफ्नो जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात-अज्ञात सहिदहरुप्रति हार्दिक श्रद्धान्जली अर्पण गर्दछु। साथै घाईते तथा बेपत्ता नागरिक प्रति सम्मान प्रकट गर्दछु। राजनैतिक, सामाजिक परिवर्तनमा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने सबै अग्रजहरु प्रति सद्भभाव प्रकट गर्दछु।
२. बजेट तथा कार्यक्रम जनताप्रति जवाफदेहीता कायम गर्ने माध्यम र व्यवस्थापनको औंजार एवं नीतिगत दस्तावेज पनि हो। सीमित स्रोत साधनको माध्यमबाट असीमित चाहनाहरुलाई क्रमिक रुपमा पुरा गर्ने विषय अवश्य सरल होईन। योजना कार्यान्वयको अनुकूल वातावरण तयार गर्ने विषय मूलरुपमा नगरपालिकाको प्राथमिकतामा पर्दछ। बजेट तथा कार्यक्रम निर्माण गर्दा बढी आशावादी र सुधारको अवधारण लिएर बनाउने तर कार्यान्वयनमा ढिलासुस्ति, निरासावादी र यथास्थितिवादी हुने प्रवृत्ति हामी माभ विद्यमान छ।
३. यस सन्दर्भमा मैले बजेट प्रस्तुत गर्दा यस वास्तविकताले सार्थकता पाओस भनि विशेष ध्यान दिइएकी छु। यस वास्तविकताको नजिक पुग्न योजना तर्जुमाको लामो प्रक्रियाको माध्यमबाट तयार पारिएको यो बजेटमा संविधानमा उल्लेखित मौलिक हकहरु, संघीय तथा प्रदेश सरकारले अङ्गिकार गरेका नीति तथा प्राथमिकताहरु, आवधिक योजनाले समेटेका विषयहरु, स्थानीय तहका विकासका समसामायिक मुद्दाहरु, आम नगरवासीबाट बेलाबेलामा उठाईएका आवाजहरु एवं हामी जनप्रतिनिधिहरुबाट बेलाबेलामा व्यक्त गरेका प्रतिवद्धताहरु लगायत विभिन्न विषयगत समितिहरुबाट प्राप्त सुझावहरुलाई समेत समेटेर यस आ.व. २०८१/०८२ को बजेट तथा कार्यक्रम तयार गरेको छु।
४. अब म चालु आ.व.को संशोधित आय तथा व्ययको विवरण पेश गर्दछु। कुल आय संशोधन गरी ७३ करोड ३९ लाख ९४ हजार ३ सय ७ रुपैयाँ कायम गरिएको छ। चालु खर्च तर्फ

५३ करोड ४४ लाख ३१ हजार ७ सय ९१ रुपैयाँ अनुमान गरिएको छ । पूँजीगत तर्फ १९ करोड ९५ लाख ६२ हजार ५ सय १६ रुपैयाँकोको संशोधित अनुमान गरिएको छ ।

सभाका अध्यक्षज्यू, सभाका सदस्यज्यूहरु

५. अब म आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को बजेटका उद्देश्य तथा प्राथमिकता प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु । बजेटका उद्देश्यहरु निम्न अनुसार रहेका छन् :
  १. कृषिमा आधुनिकरण र ब्यबासायिकरण गर्दै कृषि र पशुपालनका सामुहिक कामबाट रोजगारी श्रृजना गरी गरिबी घटाउने ।
  २. शिक्षा र स्वास्थ्यका कामहरु गुणस्तरीय बनाउने जनताको घरआँगन सम्म पुर्याउने ।
  ३. सुन्दरबजार नगरपालिकाका कर्मचारीहरुमा क्षमता विकास कार्यक्रम मार्फत कामकर्तव्य र अनुशासन प्रति जागरुक बनाई जनमैत्री सेवा प्रवाह गर्ने ।
  ४. वडा बजेट विनियोजन गर्दा भौतिक निर्माणका साथै आर्थिक, सामाजिक, विपद ब्यवस्थापन लगायतका विषयगत क्षेत्रमा बजेट विनियोजन गर्ने ।
६. बजेटका उल्लेखित उद्देश्यहरु परिपूर्ति गर्न देहाय बमोजिम क्षेत्रगत प्राथमिकता र कार्यक्रम मिलाएको छु ।
  १. उच्च मूल्यका कृषि बस्तुको उत्पादन बढाउने र बजार बिस्तार गर्ने नीति अबलम्बन गर्ने ।
  २. उत्पादनमुलक र रोजगारी श्रृजना गर्ने समुह सदस्यमा आधारित कार्यक्रम ।
  ३. भौतिक विकासका निर्माणजन्य कामहरु उपभोक्ता समिति मार्फत गर्न प्राथमीकता दिने ।
  ४. समपुरक/विशेष/सडकबोर्ड र १५ लाख रकम भन्दा माथिका एवं जटील प्रकृतिका कामहरु बोलपत्र मार्फत गर्ने ।
  ५. बस्ती सुरक्षा अन्तरगत तटबन्ध कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
  ६. सडक तर्फ नयाँ ट्याक नखोल्ने, भएका सडकको स्तरोन्नती गर्ने ।

सभाका अध्यक्षज्यू, सभाका सदस्यज्यूहरु,

अब म चालु आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को आय व्ययको यथार्थ स्थिति प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

७. चालु आर्थिक वर्षमा रु २ करोड राजस्व परिचालन हुने अनुमान रहेकोमा २०८१ असार ६ गतेसम्म रु १ करोड ५ लाख रुपैयाँ राजस्व संकलन भएको छ । त्यसैगरी चालु आर्थिक वर्षको असार ६ गतेसम्म नेपाल सरकारबाट वित्तीय समानीकरण अनुदान बापत रु ७ करोड ७४ लाख ४४ हजार, संघीय राजस्व बाँडफाँड बापत रु ६ करोड ७७ लाख ९ हजार रुपैया प्राप्त भएको छ । त्यस्तै प्रदेश वित्तीय समानीकरण अनुदानबापत रु १ करोड १९ लाख ५८ हजार आय प्राप्त भएको छ । प्रदेश राजस्व बाँडफाँड बाट प्राप्त हुने आय १ करोड ४२ लाख १० हजार रुपैयाँ प्राप्त भएको छ । चालु आर्थिक वर्षको सशर्त अनुदान तर्फ रु २९ करोड ९२ लाख ९८ हजार रुपैया प्राप्त भएको छ । त्यस्तै सामाजिक सुरक्षा भत्ता बापत रु १४ करोड १६ लाख ५६ हजार रुपैया प्राप्त भएको छ ।

८. चालु आर्थिक वर्षमा २०८१ असार ६ गतेसम्म चालु खर्च ३९ करोड ३६ लाख ८१ हजार तथा पूँजीगत खर्च ११ करोड २९ लाख ७४ हजार गरी जम्मा ५० करोड ६६ लाख ५६ हजार रुपैया व्यय भएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को राजस्व र व्ययको यथार्थ विवरण, आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को हाल सम्मको आय तथा व्यय विवरण र आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को अनुमानित आय व्ययको विवरण अनुसूचीहरुमा उल्लेख गरेको छु ।

सभाध्यक्ष महोदय तथा सदस्यज्यूहरु,

अब म क्षेत्रगत रूपमा आगामी वर्ष २०८१/०८२ को बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहन्छु । सर्वप्रथम म सामाजिक विकास क्षेत्र र यसका उपक्षेत्रगत कार्यक्रमहरुको विनियोजन प्रस्तुत गर्दछु । सामाजिक विकास क्षेत्र अन्तर्गत अब म स्वास्थ्य उपक्षेत्रको बजेट प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

९. विकासको साध्य र साधन दुवै नागरिकनै भएकाले सबै नागरिकलाई स्वस्थ बनाई उत्पादकत्व अभिवृद्धि गर्न र सवल मानव पूँजी निर्माण गर्न स्वास्थ्य क्षेत्रलाई विशेष प्राथमिकता दिई बजेट विनियोजन गरेको छु ।

१०. घरमा हुने सुत्केरी सुन्य गर्नका लागि जिल्ला भित्र प्रसुती गराउन जादा एम्बुलेन्स सेवा निःशुल्क उपलब्धता कार्यक्रम तथा प्रसुती गराउदा छोरी जन्मेमा छोरीको नाममा प्रति जन्म

रु. २ हजारको बैंक खाता खोल्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै २ लाख ५० हजार विनियोजन गरेको छु ।

११. नियमित स्वास्थ्य संस्था नभएका वडाहरु तथा भौगोलिक रूपले स्वास्थ्य संस्थासम्म पुग्न असहज हुने क्षेत्रका लागि शहरी स्वास्थ्य केन्द्रलाई निरन्तरता दिएको छु । यसका लागि १२ लाख रुपैयाँको व्यवस्था गरेको छु ।
१२. एच.आई.भी संक्रमितलाई प्रोत्साहन तथा सहयोगात्मक कार्यका लागि १ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु ।
१३. अस्पताल अनुदान तथा भोटेवडार आँखा केन्द्र तथा शहरी स्वास्थ्य केन्द्रलाई अनुदानका लागि ८ लाख बजेट छुट्याएको छु ।
१४. प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा तर्फ ६ करोड १४ लाख ४४ हजार, बहु क्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम तर्फ ३ लाख, परिवार कल्याण कार्यक्रमका लागि ३७ लाख १९ हजार, महामारी रोग नियन्त्रण कार्यक्रमका लागि २ लाख १५ हजार, उपचारत्मक सेवा कार्यक्रमका लागि १९ लाख ७१ हजार, क्षयरोग नियन्त्रण २ लाख ६७ हजार, नर्सींग तथा सामाजिक सुरक्षा सेवा कार्यक्रमका लागि २२ लाख २२ हजार, स्वास्थ्य व्यवस्थापन कार्यक्रम २ लाख ८० हजार, स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रमका लागि ७ लाख ५० हजार बजेट विनियोजन गरेको छु ।
१५. विद्यालय स्वास्थ्य शिक्षा/आमा समूह तथा महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरुका लागि सामाजिक व्यवहार परिवर्तन तथा सुर्तिजन्य पदार्थ तथा मध्यपान सेवनको न्यूनिकरण सम्बन्धी संचार कार्यक्रम कार्यक्रमका लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।
१६. आयुर्बेद सेवा कार्यक्रम अन्तर्गत सशर्त तर्फ औषधालयको तलब, भत्ता, संचालन खर्चका लागि आवश्यक पर्ने बजेटका साथै आन्तरिक तर्फ योग शिविर तथा आयुर्बेद शिविर सञ्चालन एवम् औषधि खरिद लगायतका कार्यक्रमका लागि सशर्त तर्फ ११ लाख र आन्तरिक तर्फ ५ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु ।

यसरी सशर्त अनुदान तर्फ ७ करोड ११ लाख ६८ हजार र आन्तरिक स्रोत तर्फ ६१ लाख ५० हजार गरी स्वास्थ्य तथा आयुर्बेद क्षेत्रमा जम्मा ७ करोड ७३ लाख १८ हजार रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।

सभाका अध्यक्षज्यू तथा सभाका सदस्यज्यूहरु,

अब म शिक्षा उपक्षेत्रको बजेट प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

१७. सामाजिक रुपान्तरण र आर्थिक विकासको आधारशिला रहेको शिक्षाको विकासमा मैले सर्वोपरी जोड दिएको छु । शिक्षालाई प्राविधिक, व्यवसायिक तथा रोजगारमूलक बनाउँदै सक्षम, नैतिक एवं राष्ट्रिय हितप्रति समर्पित जनशक्ति निर्माण गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था मिलाएको छु ।
१८. सबैका लागि शिक्षा अन्तर्गत स्वीकृत दरवन्दीका शिक्षक, राहत अनुदान शिक्षकका लागि तलब भत्ता अनुदानका लागि १७ करोड ३६ लाख ६९ हजार बजेट विनियोजन गरेको छु ।
१९. प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा तालिमका लागि १४ लाख र सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधार्न विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजनाका लागि १ करोड बजेट विनियोजन गरेको छु ।
२०. विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजनाका लागि ४ करोड २२ लाख ६२ हजार रुपैया विनियोजन गरेको छु ।
२१. अत्यन्त न्यून पारिश्रमिकमा सेवा गरिरहेका बाल विकास केन्द्रका सहजकर्ताहरु, विद्यालय कर्मचारीहरु तथा सामुदायिक सिकाइ केन्द्रका समुदाय परिचालकलाई संघ सरकारको साभेदारीमा न्यूनतम पारिश्रमिक उपलब्ध गराउने प्रयोजनका आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।
२२. विद्यालयका लेखाका कर्मचारी तथा लेखाको काम गर्ने शिक्षकलाई तालिम, शैक्षिक मेला तथा सामग्री प्रदर्शनी लगायतका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु ।
२३. शिक्षकहरुलाई उत्प्रेरणा पुर्याउने हेतुले भ्रमण तथा उत्कृष्ट कार्यसम्पादन गर्ने कर्मचारी, शिक्षक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति पदाधिकारीका लागि सम्मान तथा पुरस्कार तथा उत्कृष्ट कार्यमूलक अनुसन्धान प्रकाशन तथा पुरस्कार, विद्यार्थीहरुमा छिपेर रहेको अन्तरनिहित प्रतिभा पहिचान कार्यक्रमका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
२४. ज्ञान निर्माणमा योगदान पुर्याउने प्रयोजनले अध्ययन तथा अनुसन्धान शिर्षकमा १ लाख तथा न्यून आय भएका जेहेन्दार छात्रालाई प्रोत्साहन स्वरूप उपप्रमुख जेहेन्दार छात्रवृत्ति कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु ।

यसरी सशर्त अनुदान तर्फ २२ करोड ५९ लाख ३१ हजार र आन्तरिक स्रोत तर्फ १ करोड ३७ लाख ५० हजार गरी शिक्षा क्षेत्रमा जम्मा २३ करोड ९६ लाख ८१ हजार रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।

अब म युवा परिचालन, खेलकुद तर्फको विनियोजन प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

२५. राष्ट्रपति रनिङ शील्ड प्रतियोगिता तथा मेयर कप फुटबल प्रतियोगिताका लागि जम्मा १० लाख रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।

सभाका आदरणीय अध्यक्षज्यू, तथा सभाका सदस्यज्यूहरु,

अब म लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण उपक्षेत्रको बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

२६. बाल सञ्जाल गठन तथा परिचालन, बाल सञ्जाल बैठक सञ्चालन तथा बाल मैत्री स्थानीय स्थानीय शासन सञ्चालनका लागि ७ लाख ६० हजार रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।

२७. स्थानीय जेष्ठ नागरिक समन्वय समितिको गठन तथा बैठक सञ्चालन, ज्येष्ठ नागरिक भेला, परम्परागत सीप हस्तान्तरण, जेष्ठ नागरिक सम्मान तथा भ्रमण कार्यक्रम लागि समेत गरी २ लाख ५० हजार रुपैयाँ छुट्याएको छु ।

२८. अपाङ्गता सम्बन्धी स्थानीय समन्वय समिति बैठकका लागि १ लाख रुपैयाँ तथा दश जोड दुई पास गरेका महिलाहरुको लागि लोकसेवा तयारी कक्षा संचालनका लागि १ लाख ५० हजार रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।

२९. महिलाहरुको सिप तथा क्षमता विकास कार्यक्रम र दलित लक्षित कार्यक्रमका लागि क्रमशः ५ लाख र ३ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु ।

३०. माध्यमिक विद्यालय स्तरका छात्राहरुलाई आत्मरक्षा तालिमका लागि १ लाख रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।

यसरी लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका लागि २५ लाख ६० हजार रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।

अब म सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण कार्यक्रम सम्बन्धी विनियोजन प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

३१. संघीय सरकारको अनुदानमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिँदै यसका लागि १५ करोड ५० लाख रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।
३२. प्राथमिकतामा परेका सूचिकृत बिपन्न बेरोजगारहरूलाई अल्पकालिन न्यूनतम रोजगारी प्रदान गर्न प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम तथा युवा रोजगारीको लागि रुपान्तरण पहल परियोजनामा सशर्त तर्फ ८१ लाख ८९ हजार रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।

यसरी सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण कार्यक्रमका लागि कुल १६ करोड ३१ लाख ८९ हजार रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।

सभाअध्यक्षज्यू, तथा सभाका सदस्यज्यूहरू,

अब म आर्थिक विकास क्षेत्रका विभिन्न उपक्षेत्र तथा कार्यक्रमहरूको विनियोजन प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

अब म कृषि उपक्षेत्रतर्फको विनियोजन प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

३३. नागरिकको खाद्य अधिकार सुरक्षित गर्दै गरिबीको अन्त्य गर्न, ठुलो संख्यामा रहेका कृषक परिवारको आयस्तर वृद्धी गर्न तथा सबल अर्थतन्त्रको निर्माण गर्न कृषिको आधुनिकीकरण, विशिष्टीकरण र व्यवसायीकरण गर्न बजेट केन्द्रित गरेको छु ।
३४. उन्नत बीउ विजन, उन्नत खेती र उच्च मूल्यका बालीको विकास गर्नका लागि ६ लाख ८० हजार रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।
३५. मह सम्बन्धी उपकरण बितरण ७५ प्रतिशत अनुदान, कृषि सामाग्री बितरण ७५ प्रतिशत अनुदान, हाते ट्र्याक्टर बितरण ५० प्रतिशत अनुदान कार्यक्रमका लागि ३ लाख रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।
३६. आई.पी.एम कृषक पाठशालाका लागि ३ लाख रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।
३७. कृषि स्नातक करार, किसान सूचीकरण कार्यक्रम, खाद्यन्न बालीको उन्नत बिउ उपयोगमा अनुदान, साना सिंचाइ पूर्वाधार निर्माण, हरित विद्यालय कार्यक्रमका लागि १८ लाख २५ हजार रुपैयाँ बजेटको प्रबन्ध गरेको छु ।

३८. बिउ बिजन उत्पादन, आपूर्ति तथा व्यवस्थापन कार्यक्रमका लागि १० लाख ३६ हजार र कृषि विकास रणनीति अनुगमन तथा समन्वयका लागि ८ लाख ४८ हजार रुपैयाँ बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।
३९. प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना अन्तर्गत नयाँ मौरी पकेट विकास कार्यक्रम तर्फ १२ लाख रुपैयाँ बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।
४०. दुराडाँडा क्षेत्र बहुउद्देश्यीय खाद्य सुरक्षा तथा पोषण आयोजनाका लागि २ करोड ७० लाख र कृषि उत्पादन र पशुपालन पकेट अन्तर्गत ४५ लाख गरी विशेष अनुदान तर्फ ३ करोड १५ लाख रुपैयाँ विनियोजना गरेको छु ।

यसरी कृषि क्षेत्रमा सशर्त तर्फ ५९ लाख ४५ हजार, बिषेश अनुदान तर्फ ३ करोड १५ लाख र आन्तरिक स्रोत तर्फ २८ लाख ५० हजार गरी जम्मा ४ करोड २ लाख ९५ हजार रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।

अब म पशु सेवा तर्फको बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

४१. पशुको स्वास्थ्य परीक्षण, पशु औषधी खरिद तथा उपचार सेवा तथा कुकुर बन्ध्याकरण शिविर कार्यक्रमका लागि ११ लाख बजेट व्यवस्था मिलाएको छु ।
४२. एक पालिका एक भेटनरी डाक्टर, कृतिम गर्भाधान, रेविज तथा महामारी रोग नियन्त्रण कार्यक्रम लागी ८ लाख ७७ हजार रुपैयाँ बजेटको प्रबन्ध गरेको छु ।
४३. विपन्न तथा व्यवसायिक किसान तथा जैविक बिबिधतालाई समेत लक्षित गरी माछा भुरा तथा बंगुरका पाठा वितरण कार्यक्रम तर्फ ३ लाख रुपैयाँ व्यवस्था गरेको छु ।
४४. पशु सेवा सम्बन्धी मेशीनरी सामाग्री खरिद वितरण, महामारी तथा सरुवा रोग नियन्त्रण तथा ल्याब तथा डिस्पेन्सरी सेवाका लागि १० लाख रुपैयाँ व्यवस्था गरेको छु ।

यसरी सशर्त अनुदान तर्फ ८ लाख ७७ हजार र आन्तरिक श्रोत तर्फ २६ लाख गरी पशु सेवा क्षेत्रमा जम्मा ४४ लाख ७७ हजार रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।

अब म उद्यम तथा व्यवसाय क्षेत्रको विनियोजन प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

४५. उपभोक्ता हित तथा व्यवसाय संरक्षण बजार व्यवस्थापनका आयामहरु हुन् । यसका लागि नियमित बजार अनुगमन गर्नु आवश्यक हुन्छ । यसका लागि आवश्यक रकमको प्रबन्ध गरेको छु ।
४६. सम्भाव्य उत्पादनको उत्पादकत्व र बजार प्रतिस्पर्धा बृद्धि गर्नका लागि समुहमा प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने तथा लघु उद्यम विकास मोडेलमा नयाँ लघु उद्यमी सिर्जना गर्ने तथा भएका उद्यमीको स्तरोन्नती गर्ने गरि गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम कार्यक्रमका लागि १३ लाख बजेट छुट्टयाएको छु ।
४७. अति गरिब तथा विपन्न परिवारलाई उद्यमसिलता प्रवर्धन गर्न गरिबसँग विशेश्वर कार्यक्रमका लागि ४ लाख १५ हजार बजेट छुट्टयाएको छु ।

यसरी उद्यम तथा व्यवसाय क्षेत्रमा जम्मा १७ लाख १५ हजार रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।

अब म सहकारी, उद्योग तथा पर्यटन उप क्षेत्रको विनियोजन प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

४८. सहकारी विकासका लागि नियामक कार्य गर्न, सहकारी शिक्षा लगायत प्रवर्धनात्मक कार्यका तथा स्थानीय सहकारी प्रशिक्षण कार्यका लागि कुल रकम रु ४ लाख र स्थानीय उद्योग प्रवर्धन तथा स्थानीय पर्यटकीय क्षेत्र पहिचानका लागि १ लाख विनियोजन गरेको छु ।

यसरी सहकारी, उद्योग तथा पर्यटन उप क्षेत्रका लागि जम्मा ६ लाख विनियोजन गरेको छु ।

आदरणीय सभा अध्यक्ष तथा सदस्यज्यू,

अब म पूर्वाधार विकास क्षेत्र अन्तर्गतका कार्यक्रमहरुको विनियोजन प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

४९. नगर गौरवका योजनालाई निरन्तरता दिदै नगरपालिकामा बहुउद्देश्यीय सिटी हल निर्माण लागत साभेदारी लागि ४० लाख रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।

५०. स्थानीय उपभोक्ताको लागत सहभागितामा सम्पन्न गर्नुपर्ने योजनाहरूका लागि १ करोड ५० लाख तथा लोकमार्ग देखी कार्यालय भवनसम्म ढलान कार्यका लागि ३० लाख विनियोजन गरेको छु ।
५१. बहखोला संरक्षण, वडा नं. ६ का लागि १० लाख र माछापुच्छे टोल कल्भर्ट निर्माण, वडा नं. ७ का लागि २० लाख विनियोजन गरेको छु ।
५२. दुराडाँडा प्रवेश तथा शिक्षाद्वारका लागि १८ लाख र वडा नं. ७ स्थित पाउँदी मरनघाट निर्माणका लागि ८ लाख रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।
५३. संघीय तथा प्रदेश सरकारको तर्फबाट प्राप्त हुने समपुरक अनुदान, सडक बोर्डबाट प्राप्त हुने अनुदान लगायतमा लागत साभेदारी लगायतका विभिन्न योजनामा थप रकम व्यवस्था गर्नका लागि १ करोड २० लाख रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।
५४. गण्डकी प्रदेश सरकारको समपुरक अनुदानमा कार्यान्वयन हुने कोइराला फाँट भागीरथी भञ्ज्याङ्ग सिर्वानीफेदी वडा नं. १ र १० का लागि ६० लाख र विशेष अनुदानमा कार्यान्वयन हुने सिन्दुरे खानेपानी योजना एक घर एक धारा, वडा नं. ११ का लागि ४० लाख रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।
५५. संघीय सरकारको श्रोतबाट कार्यान्वयन हुने पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना अन्तर्गत नेवाः खल गुठी सामुदायिक सांस्कृतीक भवन निर्माण, सुन्दरबजार ९ का लागि ५४ लाख, कर्मा साम्पालिङ्ग गुम्बा निर्माण, सुन्दरबजार ९ का लागि २७ लाख र गढीमालिका जाने पैदल मार्ग निर्माण कार्यका लागि ९० लाख रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु
५६. वस्ती विकास कार्यक्रमका अन्तर्गत सत्रसय दुराडाँडा अर्चल्यानी तुर्लुङकोट पुरानकोट बाखेजगत सडक स्तरोन्नतीका लागि ४० लाख रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।
५७. भोलुङ्गेपुल क्षेत्रगत कार्यक्रम अन्तर्गत कोइराला फाँट पैरेखोरिया भोलुङ्गेपुल वडा नं. १०, मजुवा वडा नं. २ र तनहुँ, भानु वडा नं. ११ जोड्ने भोलुङ्गेपुलका लागि १० लाख रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।

सभाका आदरणीय अध्यक्ष तथा सदस्यज्यूहरु,

अब म वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र अन्तर्गतका कार्यक्रमको विनियोजन प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

५८. पाउँदी खोला तथा मर्स्याङ्दी नदिमामा जम्मा हुने ढुङ्गा गिट्टी तथा बालुवालाई व्यवस्थित गर्दै अनियन्त्रित दोहन रोक्नका लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्न १ लाख रुपैयाँ
५९. तत्काल उद्धार तथा राहत कार्यलाई व्यवस्थित गर्न स्थापित विपद व्यवस्थापन कोषका लागि ३० लाख रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।
६०. फोहोर मैला व्यवस्थापनका तथा प्रशोधनमा लागि तथा वन तथा वातावरण सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रमका आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु ।

यसरी वातावरण संरक्षण तथा विपद व्यवस्थापन र फोहोरमैला व्यवस्थापनमा जम्मा ३१ लाख रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।

सभाका आदरणीय अध्यक्ष तथा सदस्यज्यूहरु,

अब म संस्थागत विकास क्षेत्रको विनियोजन प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

६१. सुशासन प्रवर्धनका लागि रु ७ लाख, जनप्रतिनिधि असल अभ्यास आदान प्रदान कार्यक्रमका लागि रु. २० लाख, गैर सरकारी संस्था साभेदारी तथा अन्य संघ संस्था साभेदारीका लागि रु १५ लाख रुपैयाँ बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
६२. सार्वजनिक सुनुवाई, परामर्श, योजना परिचालन तथा कार्यान्वयनका लागि रु ४३ लाख बजेट व्यवस्था गरेको छु ।
६३. उपभोक्ता समितिलाई अभिमुखीकरण तालिम, उत्कृष्ट उपभोक्ता समितिलाई पुरस्कार, प्रशासनिक कार्यसंचालन सम्बन्धी तालिम तथा सिप विकास तालिमका लागि रु १ लाख छुट्याएको छु ।
६४. पदाधिकारी सुविधा, कर्मचारी पारिश्रमिक, बैठक संचालन तथा व्यवस्थापन, क्षमता विकास, राष्ट्रिय पर्व तथा दिवस, अतिथी सत्कार, सार्वजनिक जग्गा संरक्षण, अध्ययन अनुसन्धान, भ्रमण खर्च आदि शिर्षकमा आवश्यक मात्र बजेट विनियोजन गरेको छु ।

यसरी समग्रमा सुशासन, सार्वजनिक सेवा प्रवाह र संस्थागत क्षमता विकास तर्फ कुल जम्मा १५ करोड ३६ लाख ८० हजार रुपैयाँ विनियोजन गरेको छु ।

६५. वडा कार्यालय मार्फत संचालन गर्ने विभिन्न विकास निर्माण कार्यक्रम संचालनका लागि रु. ५ करोड २६ लाख १८ हजार बजेट विनियोजन गरेको छु ।

सभाका अध्यक्ष महोदय तथा सदस्यज्यूहरु,

अब म बजेटमा उल्लिखित क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने बजेट विनियोजन र स्रोत अनुमान प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

६६. आगामी आर्थिक वर्षका नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न जम्मा रु ६५ करोड १६ लाख ४७ हजार रकम खर्च हुने अनुमान गरेको छु । कुल विनियोजन मध्ये चालुतर्फ ५३ करोड १ लाख २४ हजार अर्थात् ८१.३५ प्रतिशत र पुँजीगततर्फ रु १२ करोड १५ लाख २३ हजार अर्थात् १८.६४ प्रतिशत रहेको छ । आगामी आर्थिक वर्षको व्यय अनुमानको विवरण (उपशिर्षकगत तथा खर्च शीर्षकगत समेत) नगर पालिकाको विनियोजन विधेयक, २०८१ संगै पेश गरेको छु ।

६७. नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने सामान्यीकरण अनुदान १० करोड ५६ लाख, राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रकम ९ करोड ५ लाख, विशेष अनुदान ३ करोड १५ लाख र ससर्त अनुदानमा ३३ करोड ८९ लाख ८९ हजार, प्रदेश सरकार तर्फ समानीकरण अनुदान १ करोड ३७ लाख ५५ हजार, राजस्व बाँडफाँड १ करोड ३० लाख ७९ हजार समपुरक अनुदान ६० लाख, विशेष अनुदान ४० लाख, आन्तरीक आय तर्फ २ करोड ४५ लाख, गत वर्षको बैंक मौज्जात ४५ लाख, लागत साभेदारी गरी जम्मा रु. ६३ करोड २४ लाख २३ हजार अनुमान गरेको छु ।

सभाका अध्यक्षज्यू, तथा सदस्यज्यूहरु,

अब म आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को लागि राजस्वका नीति प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

६८. स्थानीय सरकारको क्षेत्रभिन्नका करको आधार फराकिलो पाउँदै आन्तरिक राजस्व वृद्धि गर्न कर तथा गैरकर राजस्वको अधिकतम परिचालन गर्ने नीति लिएको छु । कर तथा गैरकर राजस्व संकलनलाई प्रभावकारी बनाउन कानुनी तथा संस्थागत सुधार गर्दै राजस्व सुधार अभियान संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु । कर तथा गैरकरका दरलाई प्रगतिशील बनाई राजस्व परिचालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु ।

६९. आर्थिक रूपले विपन्न, अशक्त र असहाय अवस्थामा रहेका नागरिकलाई ध्यानमा राखेर प्रगतिशील कर प्रणाली विकसित गरिनेछ । नगरपालिका क्षेत्रभिन्नका फरक क्षमता भएकाहरुको

परिचयपत्र सम्बन्धी, आर्थिक रूपमा विपन्नहरुको निशुल्क उपचार सम्बन्धी तथा प्राकृतिक प्रकोप सम्बन्धी सिफारिश दस्तुर छुट गरिनेछ ।

७०. रोडा, ढुङ्गा, गिटी, बालुवा, चुनढुङ्गा लगायतका दहत्तर बहत्तर शुल्क, विज्ञापन कर र मनोरञ्जन कर स्थानीय तहबाट संकलन गरी बाँडफाँट खातामा जम्मा गरी ६० प्रतिशत स्थानीय तहमा राखी ४० प्रतिशत प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा हुने कानुनी व्यवस्था प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ । नगरपालिका क्षेत्रभित्र व्यापार, व्यवसाय वा सेवामा पुँजीगत लगानी र आर्थिक कारोवारको आधारमा व्यवसाय दर्ता गर्न प्रोत्साहित गरी व्यवसायलाई करको दायरामा ल्याईनेछ ।
७१. कर सम्बन्धी प्रस्ताव आर्थिक विधेयक, २०८१ यसै साथ प्रस्तुत गरेको छु । कर सम्बन्धी प्रस्ताव सम्वत २०८१ साल साउन १ गतेबाट लागू हुने व्यवस्था मिलाएको छु ।

सभाका अध्यक्ष महोदय, सभाका सदस्यज्युहरु,

७२. यो बजेटको कार्यान्वयनमा नागरिक सहभागितालाई नागरिकको अधिकारको रूपमा स्थापित गरी स्वशासन र जनताप्रति पूर्ण जिम्मेवारपूर्वक भूमिका निर्वाह गर्ने कार्यमा स्थानीय सरकार पूर्ण प्रतिवद्ध छ ।
७३. यो बजेट तर्जुमाका लागि मार्गदर्शन गर्नुहुने नगर प्रमुख, नगर सभाका सदस्यहरु, राजनीतिक दल, राष्ट्रसेवक कर्मचारी, निजी क्षेत्र, सहकारी क्षेत्र र नागरिक समाज तथा पत्रकारहरुबाट प्राप्त सुझाव, सहयोग र सल्लाहप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । यो बजेटको सफल कार्यान्वयनमा सबै पक्षको पूर्ण सहयोग रहने अपेक्षा गरेको छु । साथै, मुलुक भित्र र वाहिर रहनु भएका सबै नेपालीलाई “सुन्दरबजार, साच्चिकै सुन्दर” अभियानको हाम्रो यात्रामा सहभागी हुन आह्वान गर्दै बजेट छलफलका लागि सभा समक्ष पेस गर्दछु । धन्यवाद ।

भवानी के.सी

(उप-प्रमुख)